

Малий — із таким же солом'яним волоссям, як і в покійного батька, на честь якого був названий — мовчки кивнув у глиб квартири.

«Геть не дитячий жест», — констатував Денис подумки, зовсім не дивуючись: цьому хлопчикові довелося рано подорослішати.

Ліза Левко чекала в кухні. Вийшовши заміж удруге, вона лишила собі прізвище першого чоловіка, якого безжально вбили за те, що опинився не в той час і не в тому місці. Останні шість років у її житті було мало радості, про що свідчили виразні сиві пасма в чорному кучерявому волоссі. У правій руці вона стискала за горло прозору скляну пляшку. В ногах у неї лежав чоловік, Богдан Мирко, — худющий через вживання наркотиків, із коротким темним ріденьким волоссям і масивною квадратною щелепою, що випирала вперед. Пляшка в Лізиній руці була ціла, але на поверхні з одного боку виднілися великі краплі крові, що змушували задуматися про те, а чи цілий череп у чоловіка.

— Ох, слава Богу! — вигукнула Левко, коли Денис зайшов, і кинулася йому в обійми.

Чорний пригорнув жінку. Вона завжди була добра з ним, навіть коли дізналась, яку роль він зіграв у смерті її чоловіка. І він усі ці роки, як міг, намагався платити їй тією ж монетою.

Відтак Денис швидко оглянув Лізині светр і штани — чи немає на її одязі плям крові. Кинув погляд на пляшку — чи не стерлися з неї краплі. Ні, обіймаючись, Ліза не замастила його.

— На малого? — запитав Чорний. Левко закивала.

Уточнення були зайві. Уже декілька разів Мирко, відходячи від кайфу, кидався на дружину або на прийомного сина. Щоразу Денис лупцював покидька до півсмерті

й закликав Лізу покинути чоловіка. Але та відмовлялася з аргументом «я вже звикла».

Чоловік лежав долілиць, удар припав йому на потилицю, тобто били ззаду. Крім нього, в квартирі були двоє людей. Шестирічному хлопчині для такого удару забракло б і сили, і зросту, — отже, варіантів лишалося небагато.

— Пульсу немає, дихання немає, — Ліза дивилась у вікно на туманне місто, а голос її дивно стрибав. Зрештою вона зайшла істеричним хихотінням: — От і хто б міг подумати, що я, така маленька і слабенька, зможу з одного удару вкласти такого бугая...

«Ну, про бугая ти загнула», — подумав Денис і, поглянувши на Мирка, відчув химерне бажання усміхнутися.

А потім йому згадалося, як приятель чоловіка, що лежав зараз перед ним, тікаючи від міліції, видерся на самісінський вершечок дерева швидше за будь-якого дворowego кота. Ще пригадалися всі почуті та прочитані тут і там історії про те, на що здатні матері (та й батьки теж), коли їхнім дітям загрожує небезпека.

Жодна людина не знає, на що насправді здатна, аж поки не виникне відповідна мотивація: цей урок, який Денис отримав близько семи років тому і пережив на власному досвіді, він запам'ятав на все життя.

План зародився й обріс найдрібнішими деталями за лічені секунди. Двома пальцями Чорний узявся за пляшку і спробував забрати її в Лізи. Жінка міцно вчепилася в горло, та, зрештою, все ж піддалась.

— П'ять-сім років, враховуючи всі обставини, — повільно сказав Денис. — Малого заберуть у сиротинець і навряд чи колись тобі повернуть.

«Ти й сама це знаєш, бо подзвонила особисто мені, а не у відділок».

— Денисе, — видихнула Ліза, знов обіймаючи його. — Рідненький, прошу!.. Я дурепа, що не послухалася тебе, відразу треба було його кидати... Допоможи мені, я все, що хочеш...

Малий Костя теж підійшов ближче й мовчки обійняв Дениса за пояс, адже вище не діставав. Чорний міг на пальцях однієї руки перелічити всі рази, коли він чув хлопчиків голос. Хто знає, чи подальше життя в таких умовах і з такою матір'ю для нього складеться краще. Однак Денис занадто добре знав, яких чудовиськ часом можуть породити провінційні сиротинці.

— Заспокойся, — сказав Чорний. — Костю, бери маму і разом із нею йдіть до ванної. Там ретельно вимийте цю пляшку, щоб не лишилося жодних плям. Не виходьте звідти, поки я не покличу.

Вони пішли, лишивши Дениса на самоті із тілом. Старлей поглянув на свій наручний годинник. Минуло трохи більше п'яти хвилин. Плюс десять хвилин між Лізиным дзвінком (треба думати, відразу після удару) і приїздом Чорного. Стіни в будинку тонкі, а Мирко був галасливою сукою. Утім, вибору нема, нічого ліпшого зараз не придумати. Підійшовши до тіла, Денис схопив його під пахви, нахиливши голову вперед, щоб ненароком не замаститися кров'ю. Певно, саме завдяки цьому він відчув на своїй руці дихання. Приклавши пальці чоловікові до шиї, пересвідчився: той був живий.

Мабуть, через стрес Ліза не відчула його дихання і не туди приклала пальці, перевіряючи пульс. Або ж... усе вона прекрасно відчула й захотіла усунути Мирка Денисовими руками, коли той позбуватиметься тіла. Але Чорний рішуче прогнав це припущення — Ліза на таке ніколи б не пішла.

«Та й хіба це зараз головне? Треба вирішити, що робити тепер, — подумав Денис, та вмить осікся: — Теж мені загадка — добивай цього покидька!»

Цього разу Ліза виявилася спритнішою, та наступного їй може так не пощастити. Поки Мирко живий, він загроза і матері, і синові. Після того, що сталося, навіть він не може цього не розуміти. Якщо Ліза з Костею загинуть від руки якогось наркоші — після того, що пережили сім років тому... Це буде... *несправедливо!*

Денис рішуче потягнув чоловіка до вікна, а потім рвучко його відчинив. Кілька вазонів попадало з підвіконня додолу й розбилася. Добре, це додасть переконливості. Одним зусиллям Чорний закинув тіло на віконну раму, головою вперед. А далі до справи взялась сила тяжіння: вона підхопила Мирка і стрімко потягнула вниз. Коли тіло, гупнувши, впало на асфальт під будинком, чотири бабці, що сиділи коло під'їзду, з лементом кинулися навтьоки.

Гострий біль різонув травмоване ахіллове сухожилля на лівій нозі. Із такою силою, що Денис мимоволі засичав і схопився за край столу, щоб не втратити рівноваги.

«Спокійно, старший лейтенанте! Це все у твоїй голові!» — казав собі Чорний.

«Ти зміг убити хворого і нещасного».

Разом із цими словами біль витяг із глибин пам'яті високого чоловіка з темно-рудим волоссям і холодними блакитними очима, вдягненого в чорне шкіряне пальто. Слідству так і не вдалось з'ясувати, скількох людей убив Артем Шухарт під час його перебування в Холодному Полі сім років тому. Троє з них були міліціонери. У нетрях Денисової пам'яті голос його був спотворений телефонними перешкодами, а обличчя — понівечене після кількох годин наодинці з колегами убитих.

«Ліза. Треба поспішити».

Ця думка прогнала спогади, а разом із ними і біль у нозі. Денис швидко оглянув рукави куртки — стара фарба на віконній рамі лущилася, часточки її могли потрапити на одяг. Але наче пощастило. Чорний приклав два пальці до шиї — пульс калатав шалено, та потроху вповільнювався. Дихання збилося, але теж вирівнювалося. Лише остаточно заспокоївшись, він знайшов телефон і подзвонив у відділок. А тоді швидко, але докладно розповів Лізі та Кості версію, призначену для міліції. Звелівши лишатися у квартирі, Денис забрав пляшку і вийшов із квартири. Пощастило, що в будинку був сміттепровід: від знаряддя можна звільнитися якнайшвидше. Ретельно помита пляшка могла зацікавити слідчого, а от перевіряти сміття він навряд чи полізе, надто коли причина смерті видається очевидною. Денис вийшов надвір, сів на лавку, з якої потікали бабці, і став чекати колег, час від часу відганяючи від трупа свідків і випадкових прохожих.

Невдовзі приїхали два автомобілі — міліцейські «жигулі» та «пиріжок» Степана Семенова, незмінного завідувача моргу Холодного Поля. Пасажирські дверцята міліційної автівки відчинилися першими і з них вийшов старший лейтенант Артур Ковальський. Шість років тому він мав біляве волосся середньої довжини, а тепер, коли стригся, лишав насилу зо два сантиметри. Його світлі, хоч і густі брови були майже непомітні. Темні очі ховалися за прямокутними окулярами в товстій оправі, що сиділа на довгому носі, а завдяки широкому, немов у жаби, ротіві складалося враження, наче старлей весь час усміхається. Вдягнений у темне пальто, невисокий Ковальський нагадував стереотипного заучку-відмінника і через це часто змушував недооцінювати себе — фатальна помилка.

— Привіт, Денисе, — колеги поручкалися. — Розкажуй, що тут сталося.

— Єлизавета Левко з двадцять другої, — Чорний смикнув головою вгору. — Подзвонила, сказала, що чоловік її знов оскаженів, кидається на них із малим, вбити погрожує, тож вони заховалися від нього у ванній, із телефоном. Я приїхав, хлопчина метнувся до дверей, відчинив. Я увійшов у квартиру, малий сказав, що вітчим його в кухні, тож я туди й пішов. Та не встиг увійти, аж він, — Денис склав долоні й зобразив ними дугу. — Сторч головою.

Ковальський задумливо процокотів язиком, дивлячись то на тіло, то на відчинене вікно на шостому поверсі, то на Дениса. Діставши з пальта широкий блокнот і олівець, швидко щось записав, а тоді пішов поговорити з іншими свідками — бабцями. Із чотирьох їх лишилося тільки дві, бо одна поквапилася додому, а іншій стало погано і вона чекала «швидку». Бабці розповіли старлею, як приїхав Денис, а за кілька хвилин після того на доріжку під будинком сторчма приземлився Богдан Мирко. Тим часом Семенов, кивнувши Чорному, підійшов до тіла.

— «Щучкою», значить, пірнув? — присівши і професійним поглядом оглядаючи труп, запитав він.

— Ага, як у річку, — підтвердив Денис, зауваживши про себе, що Семенову, який не був йому колегою, брехалося значно легше, ніж Ковальському, якого слідчий поважав — до певної міри. — Під кайфом, мабуть, був, я ще не бачив, щоб хтось отак у вікно вистрибував.

— Мабуть, я теж не бачив. Може, візьму в нього кров, подивлюся скільки і чого треба «зїсти», щоб так вштрило. А ще не бачив, що буває з тілом у того, хто головою вперед у вікно вийшов. Може, статтю тепер якусь про це писну. Дякую, Денисе.

«Та на здоров'я», — Чорний насилу не ляпнув цього вголос, втримавшись останньої миті, коли почув за спиною знайоме цокання.

— А де Левко із сином? — запитав Ковальський.

— У квартирі в себе. Не виводити ж їх сюди, до трупа. Холодно, та й свідків повно.

Цокотуха у відповідь посміхнувся. Чи радше просто оголив дрібні, немов дитячі, зуби. Чорний ненавидів, коли Артур посміхався. Запізно подумав, що, не обмежившись відповіддю про квартиру, трохи себе виказав.

— Ходімо, поспілкуємося, — елеєний голос, як і посмішка, не провіщав нічого хорошого.

Із «жигулів», з боку водія, вийшов сержант, підійшов до «пиріжка» і дістав із кузова складені ноші. А тоді подався до Семенова — допомогти перенести тіло.

Цього разу підйом на шостий поверх видався Денисові довшим, ніж пів години тому. До того ж ліва нога стала неохоче приймати на себе вагу тіла.

— Знову сухожилля? — співчутливо зауважив Артур.

— Ага. Не біда, пройде. Схоже, не дуже хорошою ідеєю було злітати на шостий поверх, перестрибуючи через кілька сходинок.

«Якщо подумати, це не така вже й брехня».

У квартирі Ковальський попросив Лізу переповісти, що сталося. Та відповідала саме так, як Денис її навчив: Мирко був під кайфом, став погрожувати їм із сином. Вони заховалися, й Левко повідомила, що телефонує Чорному. Наркоман перелякався, став просити її відімкнути двері, заспокоїтися й поговорити. Він уже хотів було тікати з квартири, аж прийшов Денис.

— ...ми почули, як б'ються вазони на підвіконні й зрозуміли, що Богдан у кухні. Тож Костя побіг відчинити двері.

Денис пішов у кухню, а тоді сказав, що Богдан... — Ліза враз замовкла, немовби їй затулили рота.

— «Щучкою», — процокотівши, стиха мовив Артур і заходився переглядати свої записи в блокноті. Він знову посміхався. — А чому ви подзвонили Денисові, а не напряду у відділок? Дві цифри набрати явно швидше, ніж сім.

«Тільки не зиркай на мене», — подумки промовив Чорний Лізі.

Цокотуха, очевидно, підозрював, що з падінням Мирка не все просто. Саме тому і запитував це в присутності і Лізи, й Дениса — хотів, щоб ті видали себе якось — рухом, жестом чи поглядом. Натомість сам Чорний уважно розглядав спальню, перед дверима якої стояв.

— Бо Богдан дуже боявся Дениса після того, як той кілька разів сильно побив його, — відповіла Ліза. Голос її був рівний, адже це була правда.

— Боявся дужче за всю міліцію Холодного Поля? — посмішка не сходила з Артурового обличчя.

— Так, дужче. Бо захищав мене від Мирка саме Денис, а не вся міліція Холодного Поля.

Чорний даремно боявся: Ліза весь час дивилася лише в темні очі Ковальського. На останній фразі голос її наповнився нотками докору — Левко намагалася скерувати розмову в інше русло, постати не підозрюваною, а безумовною жертвою. Денис знову замислився, а чи не знала насправді жінка, що її чоловік був живий, коли слідчий викидав його у вікно. Та зараз головне було не це: переведення стрілок не присоромить Цокотуху, навпаки, можливо, той почне ще більше підозрювати Левко і Чорного у вбивстві Мирка — це підтверджувала посмішка, що, здавалося, стала ще ширша.

Аж раптом знадвору, через відчинене вікно, долинув голос Семенова:

— Агов! Він живий!

— Що?! — вирвалося в Дениса, перш ніж він устиг себе опанувати.

Вони з Лізою кинулися в кухню, до вікна. Артур залишився позаду — Чорний чув, як той щось запитує Костю. Хлопчик, з огляду на вік, не мав права свідчити, та Ковальського це не надто обходило.

— Спокійно й ані слова, — звелів Денис Лізі, чудово знаючи, що наговорившись із малим, Цокотуха уважно стежитиме за ними обома.

— Кажу, живий він! — гукнув Семенов, коли їхні голови показалися у вікні. — Хоча навряд чи зараз цьому радіє: тільки на око скажу, що в нього хребет у кількох місцях зламаний. Та, схоже, «прихід» його врятував! Коротше, зараз за тою бабкою «швидка» підїде, то хай вони і цього живчика забирають.

«Точно що живчика, — ошелешено думав Денис. — Спершу удар по голові пережив, потім — падіння з шостого поверху. Отак і повіриш у Божі плани. Що ж, хороша новина: я не вбив сьогодні людини. Погана новина: що тепер із Лізою робити? Особливо якщо Мирко прийде до тям і розповість, як було насправді? “Навряд чи радіє”... Удар милосердя?»

— Шість по два з половиною — це ж п'ятнадцять метрів? — заходячи в кухню, елеїним голосом мовив Ковальський. — Справді живчик. Але тоді виходить, він геть розслаблений падав. Дивно це як на людину таку налякану, аж вона у вікно кидається, щоб тільки не зустрітися із власним страхом. До того ж ні ви, ні оті бабці внизу не сказали, що, падаючи, він кричав. Хоч від адреналіну мав би верещати мов свиня.

Двома пальцями він зняв окуляри й заходився витирати краєм хусточки цілковито чисті скельця, не зводячи темних очей із Чорного та Левко.

«Мовчи», — знову подумки звернувся Денис до Лізи.

Якби малий Костя проговорився, Артур зараз розмовляв би з ними геть по-іншому. А так він лише знову намагається спровокувати, щоб вони самі себе видали.

— Бачив, він у спальні «доріжку розкочував», — мовив Чорний якомога спокійнішим тоном. — Треба перевірити, чим саме він ширявся. Може, йому так поплавало мізки, що він став спокійний як удав і був твердо переконаний, що втекти від мене через вікно — то найкраща ідея.

Глуха оборона: у Холодному Полі немає обладнання для якісного хімічного аналізу. До того ж хто його знає, як насправді міг подіяти конкретний наркотик на конкретного наркомана.

— Може, й так, — сказав Артур, стелюючи плечима, ніби насправді йому було байдуже до цієї історії. Це був його спосіб прийняти поразку, принаймні тимчасову. — Що ж, як кажуть, нема тіла — нема діла. Тож можемо їхати. О, громадянко Левко, ви ж, певно, захочете провідати вашого чоловіка в лікарні. Денис може вас відвести.

«Не погоджуйся!» — подумки вигукнув Чорний.

— Так, буду дуже вдячна, — Ліза вперше за останні кілька хвилин подивилася на Дениса. — Дай нам кілька хвилин, ми з Костею зберемося.

Вона вийшла з кухні, лишивши двох слідчих наодинці. Кілька секунд вони з незворушними обличчями свердлили один одного очима. А тоді Ковальський зацокотів, коротко стукнув пальцями об блокнот, заховав його в пальто та й пішов із квартири.

«Курвисько!» — сердито подумав Денис, ледь стримавшись, щоб у щось не вгатити. Травмоване сухожилля відгукнулося свіжим спалахом болю, хай і не надто сильним.